

**Inbreng voor de PARLEMENTAIRE ONDERZOEKSCOMMISSIE van
de KAMER voor de Evaluatie van de Aanpak van Misbruik – 23 FEBRUARI
2024**

**aartsbisschop Luc Terlinden, bisschop Johan Bonny, bisschop Guy
Harpigny, pater Tommy Scholtes en de heer Bruno Spriet**

Geachte leden van deze parlementaire onderzoekscommissie,

Vooreerst willen wij u danken voor de gelegenheid die u ons biedt om hier het woord te nemen.

Wij zijn met vijf personen naar deze zitting gekomen: Luc Terlinden – sinds september 2023 de nieuwe Aartsbisschop en voorzitter van de Belgische bisschoppenconferentie, Guy Harpigny – sinds 2007 referent-bisschop voor het seksueel misbruik, Johan Bonny – sinds 2010 referent-bisschop in Vlaanderen voor het seksueel misbruik, Bruno Spriet – sinds maart 2023 de secretaris-generaal van de Belgische bisschoppenconferentie en Tommy Scholtes - Franstalige woordvoerder van de Bisschoppenconferentie sinds 2011.

Seksueel misbruik van jongeren had nooit mogen gebeuren, en al zeker niet door iemand met een pastorale opdracht. Nooit. Het is in strijd met álles waar wij willen voor staan: aan Gods liefde gestalte geven in de samenleving. Onze boodschap, ons onderwijs en opvoeding, de geborgen gemeenschap die wij nastreven, de waarden die ons geloof incarneert en moet uitstralen... dit álles lijkt niets voor te stellen in het licht van zulke misdrijven.

Juist met onze naastenliefde en morele geloofwaardigheid in de samenleving had de Kerk zich moeten onderscheiden toen het misbruik er was en er maatschappelijk weinig of geen aandacht voor was. Terugkijkend, is dat verleden heel pijnlijk. De Kerk had moeten opkomen voor al die slachtoffers en had elk misbruik met alle mogelijke middelen moeten bestrijden.

Hoe kunnen wij de slachtoffers beluisteren als kostbare getuigen van wat kwaad kan kapotmaken en goedheid kan herstellen? Wij hebben nog veel van hen te leren en dienen ons stil, nederig en bescheiden op te stellen tegenover hen.

ANDERE CULTUUR

Pas vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw ontstond er enige aandacht voor seksueel misbruik van minderjarigen. Deze late ‘ontdekking’ van de problematiek kan worden verklaard vanuit het feit dat tot die tijd deze problematiek maatschappelijk als een taboe werd gezien. In de Kerk van toen werd ook lang aangenomen dat ze met haar gebruikelijke pastorale zorg en gemeenschapsvorming de slachtoffers voldoende kon bijstaan. Plegers bleven juridisch onder het misplaatste vermoeden van

onschuld en vrij. Er werd gekeken naar de Kerk die moest proberen om hen onder het kerkelijke gezag te houden.

Het ontbrak in de Kerk, zoals in de samenleving aan kennis en inzicht. Seksueel misbruik en incest waren geen echte vervolgingsprioriteit voor Justitie. In de Kerk, zoals in andere kringen, werd geïmproviseerd naar oplossingen gezocht in plaats van een moreel leidende rol op te nemen en de juiste weg aan de samenleving te tonen. De bisschoppenconferentie biedt hiervoor opnieuw haar excuses aan.

EEN OPEN LEERPROCES

In België bracht de zaak Dutroux in 1996 een verschrikkelijk drama naar de oppervlakte rond kindermisbruik. De collectieve verontwaardiging daarover was de aanleiding voor een langzame verscherping van de wetgeving rond zedendelicten, een trage evolutie naar vervolgingsprioriteiten, en uiteindelijk, relatief recent nog, nultolerantie. Ook in de Belgische Kerk was er vanaf dan een groeiend bewustzijn van de ernst van seksueel misbruik van minderjarigen en van de verplichting om de nodige maatregelen te nemen. Dit markeerde het begin van een leerproces dat nog steeds gaande is.

De Belgische bisschoppenconferentie richtte in 1997 twee contactpunten op (een Nederlandstalig en een Franstalig) voor de melding van seksueel misbruik in een pastorale relatie.

In januari 2000 werd een commissie geïnstalleerd voor de behandeling van klachten van seksueel misbruik in een pastorale relatie. Eerst werd ze geleid door eremagistraat mevr. Godelieve Halsberghe, vervolgens stelden de bisschoppen professor Peter Adriaenssens aan. Deze commissie had als opdracht om slachtoffers te beluisteren, daders te confronteren en herstelmaatregelen aan te bieden. In 9 jaar tijd behandelde de commissie-Halsberghe 33 klachten, de commissie-Adriaenssens ontving 475 meldingen. Zoals later bleek, bleven de meeste slachtoffers toen echter nog onder de radar.

Het jaar 2010 was een opdoffer voor iedereen in ons land. Dat de neef van een bisschop zich meldde als slachtoffer van seksueel misbruik door zijn oom, sloeg in als een bom. Roger Vangheluwe nam onmiddellijk verplicht ontslag in Brugge, mocht geen diensten meer leiden en werd verbannen. Strafrechtelijk maakt zijn zaak deel uit van de zgn. “Operatie Kelk”, die nog niet is afgesloten.

Het contactpunt werd meteen overstelpt met meldingen, het schandaal bracht een ongekende golf teweeg van meldingen van seksueel misbruik van minderjarigen in een pastorale relatie. De meeste slachtoffers kwamen voor de eerste keer met hun verhaal naar buiten, vaak na 30 of 40 jaar zwijgen, of zelfs langer. Uit alle verhalen sprak een enorme pijn en verdriet. Hun eerste nood bestond erin om beluisterd te

worden, om ernstig te worden genomen, om erkenning te krijgen en herstel. Veel dossiers waren strafrechtelijk verjaard, Justitie kon voor die slachtoffers niets meer betekenen. Onder inspiratie en leiding van professor Adriaenssens werkte het contactpunt als een soort waarheids- of verzoeningscommissie: erkenning, heling en herstel stonden voorop.

De werking van dit contactpunt werd brutaal onderbroken door de inbeslagname van alle dossiers op 24 juni 2010, gevolgd door huiszoekingen in o.a. het Aartsbisdom en in de woning van kardinaal Danneels, tot en met de opening van het graf van kardinaal Mercier. De chaos was compleet. Gedurende een jaar hebben wij amper slachtoffers kunnen bijstaan. Voor hen is toen veel kostbare tijd verloren gegaan.

Wij delen de overtuiging dat we de slachtoffers en hun leed niet mogen vergeten, en dat hen een blijvende herinnering toekomt, samen met alle slachtoffers van seksueel misbruik.

2011 PARLEMENTAIRE COMMISSIE

Wij blijven erkentelijk tegenover uw voorgangers in het federale parlement die zich in 2010-2011 bogen over *'De behandeling van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, inzonderheid binnen de Kerk'*, zoals de opdracht luidde. Op 31 maart 2011 publiceerde deze federale commissie haar eindrapport met aanbevelingen.

De hoofdaanbeveling voor de Kerk, om een centrum voor arbitrage op te richten, hebben wij trouw uitgevoerd en we zijn ook veel verder gegaan dan deze aanbeveling. Vanaf dan heeft de Kerk - die een samenwerkingsverband is van zelfstandige, verantwoordelijke spelers (alleen al voor Vlaanderen zijn er meer dan 250 congregaties), ieder met zijn bevoegdheden en aansprakelijkheden, rechten en plichten - de aanpak van het misbruik en de inspanningen voor de slachtoffers ook veel steviger gecoördineerd.

Die coördinatie gebeurde in samenwerking met de parlementaire opvolgcommissie, die jaarlijks onze werking beoordeelde en bijstuurde. De rapporten van deze parlementaire opvolgcommissie zijn publiek toegankelijk in de archieven van de Kamer. U zal bij raadpleging vaststellen dat ze opmerkelijk positief zijn over de aanpak van de Kerk, net zoals anderen dat toen waren. We leggen een synthese ervan bij u neer. De werking van het centrum van arbitrage blijft uniek, en is de enige instantie in België die voor verjaarde feiten, op basis van geloofwaardigheid, persoonlijk gericht excuses en een materiële tegemoetkoming voor moreel leed voorzag.

De aanbeveling van de commissie voorzag ook om de werking van arbitrage open te stellen voor slachtoffers van misbruik buiten de Kerk. Het is echt heel jammer dat hier geen werk van is gemaakt. Slachtoffers van wie de dader geen pastorale verantwoordelijkheid had kwamen niet in aanmerking, waaronder sommigen ook tot de Kerk behoren en waarvoor we ook moeten opkomen.

We betreuen ook dat de meldingen bij het centrum voor arbitrage van tijdelijke aard waren, tot eind 2012. Onze opvangpunten hebben in de jaren daarna meer dan 700 meldingen ontvangen.

Tegelijk moeten wij erkennen dat alles wat wij sinds 2011 hebben opgezet – en waarover in de voorbije weken en maanden uitvoerig is gerapporteerd – een leerproces is en blijft. Opvattingen evolueren, en dat is goed. Men mag kritisch terugkijken, maar zonder selectiviteit inzake de feiten en met respect voor het beleid van toen dat transparant tot stand kwam op aanraden van uw voorgangers in deze Kamer.

Met vele externe professionals, vaak door de Kamer aangeduid of voorgesteld, hebben wij gewerkt aan de best mogelijke procedures, met permanente beoordeling en bijsturing, in dialoog met slachtoffers en met de samenleving, onder het toezicht van de parlementaire opvolgingscommissie. Dat geldt ook voor het pad van de dadingen, de zwijgplicht over de pleger en de bedragen van de tegemoetkoming als blijk van de morele verantwoordelijkheid van de Kerk in dit proces van respect, luisteren, erkenning, en herstel... Dat alles is tussen de toenmalige kerkleiders en deze Kamer afgestemd.

Er is wel degelijk veel gebeurd en veranderd. Dit in tegenstelling met het in de media gecreëerd beeld dat spijtig genoeg zeer selectief en heel onvolledig is.

BELEID EN PREVENTIE VAN MISBRUIK

Sinds 2012 hebben de bisschoppen en religieuze oversten ook een breed en coherent preventiebeleid uitgewerkt. **Nultolerantie is de norm.** We zijn met dat beleid verder gegaan dan de aanbevelingen van de vorige parlementaire commissie. Het beleid is samengevat in de volgende brochures:

- *‘Verborgene verdriet’* (2012)
- *‘Van taboe naar preventie’* (2014) en
- *Gedragscode voor wie werkt in een pastorale context* (2019).

Deze beleidsteksten zijn opgesteld door de *Interdiocesane commissie voor de bescherming van kinderen en jongeren*, waarvan niet enkel diverse vertegenwoordigers van kerkelijke geledingen en van het katholieke middenveld deel uitmaken, maar ook leken met een professionele expertise (bijvoorbeeld psychologie en een ombudspersoon). Deze commissie werkt aan de nodige verbinding en uitwisseling tussen bisdommen en congregaties, samen met organisaties die betrokken zijn in onderwijs, welzijn en jeugdpastoraal. De beleidslijnen kwamen hier vorige maandag aan bod.

Recente of acute feiten die vandaag naar boven komen, worden kortdaat aangepakt. Met betrekking tot feiten die plaatsvonden na 2011 zijn wij op de hoogte van 17 klachten van misbruik van minderjarigen of bezit van verboden beelden. Alle betrokken personen zijn geschorst en hun namen werden aan het gerecht doorgegeven.

Voortschrijdend inzicht leert dat trauma's en kwetsuren levenslang kunnen duren of periodiek naar boven komen. Emotioneel of relationeel stappen veel slachtoffers op wankelende benen of gaan zij er geregeld onder door. Zij hebben nood aan erkende medische of psychologische ondersteuning. Wij herhalen dat wij willen meewerken aan een plan om deze **professionele therapeutische ondersteuning** verder uit te bouwen en financieel toegankelijker te maken voor alle slachtoffers van seksueel misbruik, wanneer of door wie het misbruik ook mag hebben plaatsgevonden.

Om ervoor te zorgen dat het leed van de slachtoffers en de misdaden niet worden vergeten, engageren wij ons om jaarlijks op 18 november de slachtoffers te herinneren en aandacht te besteden aan het kwaad dat misbruik aanricht. 18 november is **de VN-dag voor slachtoffers van seksueel misbruik**.

Daarnaast hebben wij, zoals sommige slachtoffergroepen hebben gevraagd, de nodige **leermodules** opgezet om in het godsdienstonderwijs misbruik in kerkelijke context aan bod te laten komen.

We stellen ook voor **professionele lotgenotenwerkingen** uit te bouwen voor slachtoffers.

Naast de vele preventieve maatregelen die de Kerk reeds heeft genomen, zullen we verder werk maken van een **coherent safeguarding beleid**.

SLACHTOFFERS IN DE HELE SAMENLEVING

Onze medewerkers komen niet enkel in aanraking met slachtoffers van seksueel misbruik in een pastoraal verband. Nog zoveel talrijker zijn de slachtoffers die naar ons toekomen met verhalen van misbruik – juridisch vaak ook verjaard - in hun vrienden- of familiekring, in een sportgroep, in een trainings- of begeleidingstraject enz. Ook deze slachtoffers rekenen op ons om hier voor hen op te komen.

Velen kennen hun verhalen: huisartsen, psychiaters en psychologen, sociaal werkers, politiemensen, advocaten en rechters, priesters of pastorale medewerkers, een ombudspersoon van de universiteit. Alleen komen hun verhalen nergens samen. Er is vandaag geen **gecoördineerd proactief aanspreekpunt** voor, dat kan werken aan erkenning en psychologische begeleiding. De voorbije jaren hebben zij ons vaak gevraagd: 'bij wie kunnen wij terecht, met onze verjaarde feiten', of 'wie luistert er naar ons?'. Als kerkelijke verantwoordelijken willen wij, in deze nieuwe fase, samen met de hele samenleving ook voor hen opkomen, omwille van de rechtvaardigheid en van de gelijke behandeling van alle burgers.

Een sterk instrument van erkenning en herstel waren en blijven de kerkelijke **opvangpunten voor arbitrage of bemiddeling** voor verjaarde feiten. Deze opvangpunten zijn nog steeds operationeel, met dezelfde procedures en criteria zoals ze door de vorige parlementaire commissie werden uitgewerkt. We zullen die blijven

verderzetten, zolang er geen volwaardig alternatief voor de slachtoffers is. Wel hebben wij in de voorbije jaren de **financiële tegemoetkomingen** geleidelijk opgetrokken. We hebben besloten de voorziene vorken voor de categorieën te indexeren.

Wij hopen ook op een nieuw en coherent beleid voor alle slachtoffers van misbruik, binnen of buiten de Kerk. Daarbij kan **één centraal en neutraal meldpunt** slachtoffers beluisteren en opvangen. Na de beoordeling over de verjaring, zouden verjaarde feiten naar een nieuw, onafhankelijk centrum voor arbitrage kunnen gaan. Er is nood aan een hernieuwde analyse van welke bedragen van morele erkenning billijk zijn en in lijn met de bestaande rechtspraak. In de marge merken wij op dat recent iemand voor meerdere verkrachtingen werd veroordeeld tot het betalen van een tegemoetkoming die vergelijkbare is met de bedragen van arbitrage, en dit voor niet-verjaarde feiten. Het oordeel over strafmaat van daders komt aan de rechterlijke macht toe, maar het is evident dat een morele compensatie voor verjaarde feiten niet hoger kan zijn dan een effectieve schadevergoeding bij een veroordeling.

DADERS VAN MISBRUIK : SANCTIONERING EN BEGELEIDING

Daarmee komen we aan bij het thema van de daders. Wie zijn zij? Zijn zij gesanctioneerd? Is er begeleiding voor hen? Aantallen en dergelijke zijn al eerder besproken.

Er is langzaam wetenschappelijk inzicht ontstaan in daderschap. Ook binnen de internationale kerk heeft dit tot een fundamenteel gewijzigd beleid geleid. Zo hebben de Vaticaanse autoriteiten vanaf 2005, mede op basis van de aanpak in België, de regels voor de aanpak van seksueel misbruik systematisch verscherpt. En er zijn nu ook internationale procedures voor de beoordeling en bestraffing van daders van misbruik, zodat bisschoppen en hogere oversten kordaat kerkrechtelijk kunnen en moeten optreden tegen daders van misbruik.

Het nultolerantiebeleid dat Rome ten aanzien van daders van seksueel misbruik hanteert, vertaalt zich concreet vandaag in de volgende acties wanneer een klacht over misbruik van een minderjarige binnen komt:

1. De feiten worden aan het parket gemeld;
2. De vermoedelijke dader wordt geschorst en er worden bijkomende preventieve maatregelen genomen (steeds met respect voor het vermoeden van onschuld);
3. De feiten worden aan het Dicasterie voor de Geloofsleer gemeld. Een kerkelijk onderzoek wordt gestart in overleg met Rome, maar kan worden onderbroken of uitgesteld om een burgerlijk onderzoek niet te verstoren.

Hoe zijn daders in de voorbije jaren gesanctioneerd?

- De meeste daders waren of zijn inmiddels overleden;

- Van de levende daders zijn een aantal door Rome uit het priesterambt en het religieuze leven ontzet, de overgrote meerderheid zijn door hun bisschop of overste volledig uit het pastorale werkveld verwijderd, sommigen vervullen een taak buiten het pastorale werkveld;
- Voor bedienaren van de eredienst op de loonlijst van het Ministerie van Justitie die veroordeeld werden, is de procedure tot verwijdering lopende.

De Bisschoppenconferentie heeft een multidisciplinaire ‘Raad van Toezicht’ opgericht in 2016. Die adviseert een bisschop of overste over het lot van zowel plegers van verjaarde feiten als veroordeelde daders na het uitzitten van hun straf, alsook over welke taken zij nog kunnen opnemen en waar.

Van de 146 daders (voor de bisdommen en alle religieuze congregaties samen) die nog in leven zijn, krijgen volgens onze informatie 52 een specifieke vorm van begeleiding of therapie. Het is moeilijk om dat altijd te doen, ook soms bij gebrek aan juridische veroordeling. Enkelen volgen een traject bij een Forensische Psychiatrische Centrum, anderen hebben een persoonlijke psychiater of therapeut, al of niet verbonden aan een instelling of centrum voor geestelijke gezondheidszorg. De samenleving beseft vandaag dat daders mensen blijven die nood hebben aan therapeutische ondersteuning.

We moeten echter erkennen dat het noodzakelijk is om betere vormen van therapie en begeleiding in te voeren, evenals een betere kennis van het profiel van daders. Dit zou ons ook moeten helpen bij een betere screening. Het is opmerkelijk dat de parlementaire commissie die op de zaak Dutroux volgde bijvoorbeeld al opriep tot een wetenschappelijk observatorium om het profiel van daders en de gepaste behandeling ervan beter te begrijpen. Helaas bleef die aanbeveling dode letter.

Het blijft ook een groot pijnpunt in de samenleving dat er zo’n lange wachtlijsten zijn voor geestelijke gezondheidszorg, zowel voor slachtoffers als voor daders. Wij hopen dat u ook daaraan aandacht zal besteden.

Tenslotte is er nog het dossier van Roger Vangheluwe. Zoals we hebben meegedeeld, bevindt zijn kerkelijk dossier zich in Rome. Hij werd al in 2011 gestraft: hij heeft een verplichte verblijfplaats in het buitenland, mag geen bezoek ontvangen zonder toestemming van Rome en mag de mis niet publiek vieren. De resterende vraag is of hij gelaïciseerd kan worden. Alleen de Heilige Stoel is daartoe bevoegd, en de Belgische bisschoppen hebben daar in de voorbije jaren meermaals om gevraagd, samen met slachtoffers van misbruik en hun families. De Belgische bisschoppen hebben begin dit jaar opnieuw het dossier naar Rome gestuurd. Wij hopen op een doorbraak. Omwille van het lopende onderzoek kunnen we daar verder niets aan toevoegen.

Een bezoek van de Paus aan België, naar aanleiding van de 600ste verjaardag van de Katholieke Universiteit van Leuven en van Louvain-la-Neuve, is aangekondigd. De Belgische bisschoppenconferentie is hierover duidelijk: Paus Franciscus kan moeilijk een vredevol bezoek aan ons land brengen, zolang er geen duidelijkheid is

over de zaak Vangheluwe. Wij willen ook dat tijdens dat bezoek de nodige tijd en ruimte wordt voorzien voor een ontmoeting tussen paus Franciscus en slachtoffers die hem willen spreken. Wij kunnen ons geen pausbezoek voorstellen zonder zo'n ontmoeting.

DE BISSCHOPPEN EN KOMENDE INITIATIEVEN

Op morele gronden hebben de bisschoppen en hogere oversten vroeger al aanvaard om slachtoffers nabij te zijn, buiten het gerechtelijke kader, met de nodige menselijke en pastorale initiatieven. Tot slot willen we enkele overwegingen hieromtrent aan u voorleggen.

1. Wij willen de **samenwerking nog meer bevorderen** met instellingen of organisaties die beschikken over de professionele competentie om wetenschappelijk onderzoek te verrichten, om slachtoffers van misbruik te ondersteunen, om daders te begeleiden, om specifieke therapeuten of maatschappelijk werkers op te leiden of te begeleiden. Wij willen samenwerken met instellingen uit zowel het katholieke middenveld als met andere bevoegde actoren in deze problematiek, met het oog op een meer geïntegreerde aanpak. Zo een samenwerkingsverband zou ook ter beschikking kunnen staan van al wie op hun diensten een beroep wil doen, ongeacht waar of door wie het misbruik gebeurde.

2. Elk gesprek over misbruik in een pastorale relatie gaat gepaard met stevige kritiek op de Kerk. De katholieke Kerk heeft nood aan **interne vernieuwing en hervorming**. De Belgische bisschoppen engageren zich ten volle om daaraan mee te werken, zoals u ook de voorbije dagen hebt kunnen vernemen met onze voorstellen voor de komende synode in oktober.

3. De Kerk is geen gewoon bedrijf. Ze werkt met een bevolking zo complex als die van heel ons land. Ze lijkt meer op een grote vrijwilligersorganisatie, met een relatief beperkt professioneel kader. Zowel het professionele kader als de vele vrijwilligers moeten blijvend de passende **opleiding en navorming** krijgen ter preventie van seksueel misbruik of grensoverschrijdend gedrag, zowel naar minderjarigen als naar meerderjarigen toe. Voor daders van misbruik of seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn zowel in de wereldkerk als door ons de regels aangescherpt en de procedures verduidelijkt. Belangrijk is nu dat alle kerkelijke verantwoordelijken deze **regels en procedures nauwgezet opvolgen en toepassen**. Op dat punt is er nog een betere afstemming en coördinatie onder alle verantwoordelijken mogelijk en noodzakelijk. Er zijn nog mogelijkheden om een volwaardig, daadkrachtig en goed gestructureerd kerkelijk **safeguarding beleid** te verbeteren.

4. Seksueel misbruik veroorzaakt niet enkel een menselijk of relationeel trauma, het veroorzaakt ook een **spiritueel trauma**, zeker wanneer het misbruik plaatsvond door een pastorale medewerker. Waarvoor staat de Kerk indien zulke vormen van misbruik in haar midden mogelijk zijn? Sommige slachtoffers hebben

gebroken met de kerkgemeenschap; zij rekenen zich misschien nog tot de gelovigen maar niet meer tot de kerkelijken. Anderen hebben juist in het geloof een weg gevonden om zich van hun waardigheid bewust te blijven, om hulp te zoeken of om hun levensweg te hervinden. Sommigen van hen zijn priester of religieus/religieuze geworden. De relatie tussen misbruik en geloof is een complex verhaal.

Het is duidelijk dat de kerkelijke overheid nu prioritair moet inzetten op **een professionele en vlot bereikbare pastorale ondersteuning** van mensen die ooit slachtoffer waren van seksueel misbruik, of dat misbruik nu in de pastoraal of buiten de pastoraal gebeurde. Zij wonen in onze parochies, zijn lid van onze teams of werken in onze instellingen. In de voorbije maanden hebben wij daartoe een eerste stappenplan uitgewerkt, op nationaal niveau.

Zoals er bijzondere pastores of aalmoezeniers zijn voor jongeren, zieken, gevangenen, militairen of zeevaarders, zullen wij **een aantal pastores geheel of gedeeltelijke heroriënteren naar de pastorale bijstand van slachtoffers van misbruik**. Wij zullen voor dit pastoraal aanbod de nodige krachten bundelen, academische vorming organiseren en verschuivingen in het pastorale kader voorzien.

BESLUIT

Geachte leden van deze Parlementaire Onderzoekscommissie van de Kamer, de bisschoppen en de bisschoppenconferentie willen zich verder engageren voor alles wat met de problematiek van seksueel misbruik te maken heeft, overtuigd en transparant, samen met het katholieke middenveld en met andere maatschappelijke actoren – niet in het minst met uzelf als politieke verantwoordelijken, nu en in de toekomst.

Wij hebben niet enkel onze excuses bij slachtoffers aangeboden, we hebben de voorbije 12 jaar een systematisch beleid uitgewerkt om historische slachtoffers van misbruik te erkennen en om de kans op nieuw misbruik zoveel mogelijk te beperken en zo kordaat mogelijk aan te pakken. Samen met u willen we ons blijven inzetten voor de beste aanpak om alle slachtoffers van misbruik erkenning, heling en herstel te bieden.

Alleen samenwerking tussen alle betrokken partijen kan slachtoffers duurzame steun bieden.